

Minden eddigi társadalmi története
osztályharcok története.
Világ proletárai egyesüljétek!

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

„Az iparilag fejlettebb ország a ke-
vésbbsé fejlettek saját jövője képét
mutatja.” (Marx.)

No. 9. szám. Vol. VI. évfolyam.

New York, 1908 január 31.

Egyes szám ára 2 cent.

Proletárok egyesüljétek!

„Az amerikai magyar munkásság egyesülé-
sének módosítási napirenddel négyülést tar-
tottak f. évi január 25-én a new yorki és brook-
lyni magyar szocialisták azon határozatból ki-
vételével, melyet erre nézve a Brooklynban ja-
nuár 5-én tartott értekezlet hozott.

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás-
párt elvi álláspontját Bolgar elvtárs fejtegette.
E előadásában hangsúlyozta az egyesülés
szükségességét. A régebbi egyesülési törekvé-
süktől — ugymond — az különbözött meg ezt
a mostani mozgalmat, hogy míg az inkább
hajlamos és reménytelen volt felépíteni, a je-
lenleginek gazdasági és politikai tények, reali-
tások adják meg a szükségszerűségét és idő-
szerű voltát. A gazdasági válság, mely felrú-
zta a tömeget és felnyitotta szemeket, egyszer-
sind igazolását adta, hogy az eddigi szervez-
kedés gyöngye és elégtelen volt.

A közös proletársors: a bizonytalanságban
és kiszáradásban való vegetálás letagad-
tatlan tényre tanítanak meg a válság esemé-
nyei. A trade-unióban szervezett munkás-
ok száza csak úgy szenvednek alatta, mint az,
a ki a „prosperitás” idejében ez arisztokrata
munkásként nem szervezkedhetik.

A milyen egységes a proletár-osztályhelyzet,
oly egységes tömörülést is követel meg a pro-
letáriátustól.

Egy politikai aktualitás is egységes állásfo-
glásra kényszeríti az amerikai munkásságot:
a küszöbön álló elnökválasztás, melyen az ameri-
kai proletáriátusnak bizonyítékait kell nyujta-
ni hatalmáról, egységéről és szolidaritásáról.

Mindezen körülmények az egyesülés aktuális
és elődázhatatlan volta mellett szólnak s e né-
gyülés hivatása megkeresni azon módokat,
melyek egyesítik s mellőzni mindazon ténye-
ket, melyek ez idő szerint megosztják a mun-
kásságot.

Előadó szerint nem szenvedhet kétséget,
hogy az amerikai összmunkásság egyesítése
egyedül az osztálytudatos, a szocialista mun-
kásoktól indulhat ki, más szóval az egyesülés
első lépése az amerikai szocialista pártok egye-
sülése, kell, hogy legyen.

Ennek az egyesülésnek pedig csak egy alapja
lehet, s ez az alap a marxizmus, melynek elvein
alapuló politikai és gazdasági mozgalom szük-
séges, az Egyesült Államokban csak úgy, mint
Láthol. **Az osztályharc gondolatának követke-
zését keresztülvitelére van szükség gazdasági
és politikai téren egyaránt, tehát nem egyesek,
vagy kevesek céljait és pillanatnyi érdekeit, ha-
nem az osztály érdekeit képviselő gazdasági
mozgalomra.**

Ne a javítások és reformok kérdése legyen
politikai programunk, hanem az átalakítá-
soké, a politikai hatalom megszerzése útján.

Egy ilyen elvekhez alkalmazkodó egységes
taktikával megszánik minden ellentét a ma-
gyarajku szocialista pártok között, minthogy a
többi nemzetiségű szocialista pártok között
fennálló nagymérvű ellentét: a párttulajdoni
sajtó követelménye az S. L. P.-a, a tulajdonban
magántulajdonban levő szocialista sajtóhoz
való ragaszkodás az S. P. részéről, a magya-
rjku szocialisták között nem forog fenn, lévén
egy az S. L. P. lap, a „Népakarat”, mint az
S. P. lap, az „Előre”, párttulajdonban.

Mindezek alapján a következő határozati ja-
vaslatot terjeszti a négyülés elé:

**Telintve, hogy a gazdasági válság, mely a
munkásosztály tagjait pátállásra és felfogásra
való tekintet nélkül egyformán sújtja, újabb
lízónyvitákat nyújtotta a szétforgácsoltság há-
trányainak, a közelgő elnökválasztás pedig az
amerikai proletáriátus egységes politikai állás-
foglalását teszi szükségessé;**

**telintve, hogy az összmunkásság szervezése
csak a szocializmus követelményei alapján va-
losítható meg s így a szocialista munkásság
elsőrendű teendőjét képezi;**

**telintve ennél fogva, hogy az összmunkásság
egyesítésének első lépése az osztálytudatos, a
szocialista munkások egysítése kell, hogy le-
gyen;**

**telintve továbbá, hogy szocialista munkás-
szervezeteknek csak úgy van létjogosultságuk,
ha a munkásosztály egysítésén s nem annak
szétforgácsolásán dolgoznak s hogy nem egyes
munkásoknak vagy csoportoknak pillanatnyi
érdekeit, hanem az osztály felszabadulásának
céljait istápolják, a mi csak a kapitalista osztá-
lylyal folytatott harc alapján és a bérmenta-
i rendszer megszüntetésével történhetik,**

**kijelenti a négyülés, hogy az élet és tudomá-
ny által egyaránt igazolt alapon, a marxista
szocializmus alapján való egysítésben, annak
elvéit s ez elvekkel összhangban levő taktikáit
követve, látja egy hatékony együttműködés
biztosítását.**

kedés érdekében emeli fel szavát, a minőnek
alapelveit a következők juttatják kifejezésre:

„A munkás-osztály és a munkáltató osztály
között semmi közösség nincs. Nem lehet béke
mindaddig, míg éhség és nélkülözés található
a dolgozó emberek milliói között és az élet ösz-
szes javai ama kevesek birtokában vannak, a
kikből a munkáltató osztály áll.

E két osztály között küzdelemnek kell folynia
mindaddig, míg csak az összes munkások nem
tömörülnek egy politikai, mint gazdasági téren
s birtokukba veszik s megtartják azt, a mit
munkájukkal termelnek.

A gyors vagyonfelhalmozódás és az iparok
igazgatásának mind kevesebb és kevesebb kéz-
be való összpontosulása képtelenné teszi a je-
lenlegi gazdasági szervezeteket, arra, hogy fel-
vegyék a küzdelmet a munkáltató osztály egy-
re növekvő hatalmával szemben, mert ezek a
szakszervezetek olyan állapotot ápolnak, mely
lehetővé teszi, hogy a munkások egyik csoport-
ját ellene uszítsák az ugyanazon iparban dol-
gozó munkások egy másik csoportjának, elő-
segítve ezáltal, hogy egymást verjék le bérhar-
cok esetén.

Ez állapotokat megváltoztatni és a munkás-
osztály érdekeit megóvni csakis egy olyképp
felépített szervezettel lehet, hogy minden egy
iparba tartozó — vagy ha kell, valamennyi —
tagja beszüntesse a munkát bármikor, ha
sztrájk vagy kizárás van annak valamelyik
ágában, így az egyen esett sérelmet az összes
sérelemnek tekintve.”

A négyülés egy ilyen elveket felépült s egy
gazdaságilag, mint politikailag egységes szerve-
zettek mellett foglal állást s annak érdeké-
ben a legmesszebb menő agitációt tartja szük-
ségesnek, míg a gazdasági szervezkedés avult
formáját, mint a koncentrált tökével szemben
hatálytalannak bizonyult s a munkásosztályt
fejlődésében csak akadályozó szervezkedési
módot elveti.

Ezeket az egyesülés alapjait elfogadva,
a két magyarajku szocialista párt között minden
további különbség önmagától esik el, miért is
a négyülés szükségesnek tartja, hogy mindkét
párt által összehívandó közös kongresszus
útján az egyesülés a fenti alapon valóságos
létre is jöjjön.

A négyülés ezen határozata közzendő a ma-
gyar, német és angol nyelvű amerikai szocia-
lista lapokkal és magyarországi testvérpünk-
kal, a „Népszavá”-val.*

A „Sozialistische Rundschau” (S. P.) a kö-
vetkezőket írja az egyesülésről:

„Arra a kérdésre, vajjon miért nem vezettek
még eddig eredményre az ilyen egyesülési kon-
ferenciák, melyet most felvetnek, igen könnyű
a válasz: mert mindkét delegáció, úgy a S. P.-é,
mint a S. L. P.-é mindenkor azzal a szilárd el-
határozással jöttek értekezletre, hogy követel-
ményeikből hajsza nélkül sem engednek. A S. L. P.
küldöttsége a „partie owned press” talajára
helyezkedett és az I. W. W. indosszálását kö-
vetelte. A S. P., mely ugyszólván el van áraszt-
va magánjellegű sajtóval, nem tehetett eleget
a S. L. P. első követelményének a nélkül,
hogy egyszermind sajtójának legnagyobb részét
el ne veszítse. Az I. W. W. indosszálását
is mindig nagy makacssággal vonakodtak el-
fogadni a S. P. delegátusok. Miért? Ezt maguk
a delegátusok is aligha tudnák megindokolni,
a nélkül, hogy reakciós színezetet nem kölcsö-
nözne nekik vallomással.

Itt volnának tehát a főakadályok, melyek az
egyesülést megint megakadályozhatnák. A S. L. P.
részéről fellépett mindkét követelmény
igazságos természetű és azt hiszem, hogy egy
kompromisszum által az egyesülés megvaló-
sítható lesz.

A S. L. P.-nekegyszerűen módosítani kellene
egy kissé a sajtóra vonatkozó követelményeit
és azokat oly értelemben fogalmazni, hogy ne
ittközzék közvetlenül a S. P.-ban uralkodó ál-
lapotokba. Ez a követelés mind a mellett is
úgy fogalmazható, hogy a magántulajdonban
levő sajtó fokozatos megszüntetését kívánjuk
s egy ilyen követelmény aztán teljes összhangban
volna a S. P. tagjainak általános felfogásával.

Most jönne a főpont: az I. W. W. indosszá-
lása. Minden osztálytudatos szocialista egy-
szersmind meggyőződött industrialista, mert
nagyon is jól tudja, hogy az A. F. of L. tulé-
t és hasznavehetetlenné vált szervezési formájá-
val sohasem képes anyagi előnyöket elérni.

Ennél fogva minden szocialistának, ha nem
akar reakcionáriusnak feltűnni, az industrial
unionizmus érdekében sörömpőbe kell lépnie.
Mivel ez az elv az I. W. W.-ban van megtes-
tesítve, nem látom át, miért ne indosszalhat-
nánk egy ilyen szervezetet teljes meggyőződé-
ssel?

Az I. W. W. indosszálása a S. P. részéről, a
cajtókövetelmény módosítása a S. L. P. részé-
ről: — ez az egyesülés kilátásai igen kedvezők
lesznek.

BRYAN KÉSZ VISSZALÉPNI.

Bryan kijelentette, ha a demokrata elvekhez
hű férfiak az ő jelöltetése ellen komoly kifogá-
st emelnek, ő mindenkor kész visszalépni.
Ezt a kijelentést azért tette, mert tudomására
jutott, hogy a demokrata vezetők közül né-
hányan kifogást tesznek az ő személye ellen és
titokban dolgoznak jelöltetése ellen. Ily érte-
lemben irt levelet intézett egyik barátjához
Washingtonban, ki a levél szerint nem kíván
egyebet mint azt, hogy kellő számu irányadó
férfiak adják tudtára elégedetlenségüket és
azonnal visszalép, de hangsúlyozta, hogy má-
sodszor nem hajlandó a jelöltségről lemondani
annak a pártfördéknek a kedvéért, mely
Parkernek híve, valamint azok kedvéért sem,
kik 1896-ban és 1900-ban a demokrata párttól
elszakadtak, vagyis más szóval, Bryan nem
engedi magát irányítani az által, a mint Cleve-
land volt elnök és Belmont Ágost mondanak.
Ha azonban oly férfiak, mint Culberson, texasi
szenátor és a Bryan párt embereinek nagy ré-
sze abban a véleményben lennének, hogy a
demokraták Bryannal élükön megint bukna-
nak, akkor hajlandó a jelöltséget másnak át-
engedni.

A DENUNCIANS.

Egy német közmondás szerint nincs alja-
sabb pára, az alatosos besugónál, az árulko-
dónál, a denunciánsnál, a ki a saját parányi ér-
dekeit ápolására embertársát, sőt mi több mun-
kástársát, saját osztályának egy tagját a közös
ellenségéül: a bősznál a kapitalistánál beárulja.

Egy ilyen jeles férfiről szól az a levél, me-
lyet egy elizabethporti elvtársunk, Oppmann
Ferenc intézett hozzánk s melyben valami Da-
nyovszky István nevű, a munkás névre nem
érdemes egyenről írja a következőket: „Danyovszky
nemrégiben tudomásomra adta, hogy
ha le nem mondok szocialista elvemről, akkor
addig fog dolgozni ellenem, míg a gyárból ki
kell lépnem, a mi e hó 18-án meg is történt,
mivel a bősznak besugta, hogy veszedelmes
szocialista vagyok. A bőszn igen vallásos ember
lévén, határozott válaszm hallatára, hogy el-
vettem semmi szin alatt sem vagyok hajlandó
megtagadni, elbocsátott.

Erről a Danyovszky úrról egyébként is csi-
nos hírek keringenek. Eltekintve attól, hogy
verekedési és összeírhethetlenség révén általá-
nos megvetésnek örvend, vannak egyenmely
csunyas ügyei, is így pl. elizabethporti ügy-
nöke egy igen kezes ügynevezett betegségye-
zi egytelnek a philadelphiai „Commonwealth
Casualty Company”-nak, miután e megtisztelő
hivatalt más vállalkozó nem akadt. Szóval
Danyovszky urnak sok van a róvón. Remél-
hetőleg gondja lesz rá az elizabethporti szer-
vezett munkásoknak, hogy az ilyen firmák be-
ne szennyezzék a munkás nevet.

SÁRGA VESEDELEM.

Berger Viktort nem volt képes megnyug-
tatni a nemzetközi kongresszus sem. Lapjának
január 25-iki számában F. H. Gidding tollából
újra felsír: Veszélyben van Amerika! Elpusz-
títja a külföldi, meg a sárga faj, — azért taná-
csolja, hogy minden nemzet munkásai marad-
janak otthon és akkor majd boldogság fog ho-
lni a földön. Ilyen uton terjesztik a magán-
lapok a szocializmust!

A BŐSÉG ALDOZATAI.

Chicagóban levesházt állítottak fel.
Cincinnatiában 5000 munkanélküli tüntetett.
A Waltham órágyár teljes erővel dolgozik
ugyan, de 3500 embernek a munkabérét le-
szállították.

Cabin Creek & Paint Creek bányák Miami,
W. V.-ban, lezárták a bányákat, s 10,000 munkás
maradt munka nélkül.

A middletown-i, Pa. csőgyár 860 munkást
bocsátott el, a waggongyár 700-at.

1908 januárban háromszor annyi cég bukott
meg, mint tavaly ugyanezen időben.

Harriman a nemrég felvett munkásokat újra

Egyről-másról.

**A TRUSTOK ÁLTAL MEGVESZTEGETETT BEKEBIRÁK ÉS SHERIFFEK HAMIS
ESKÜ ÉS HAMIS VÁD ALAPJÁN KERITIK RABSZOLGA-
SÁGBA AZ EMBEREKET.**

**A „peon” ingó tulajdon számba megy s megszűnt ember lenni. — A szerencsétlen fogoly-
rabszolgák hihetetlen gyötrelmei. — Mikép lesznek „peon”-okká az ártatlan emberek.
— Broward kormányzó titkos vizsgálatának eredménye. — A megyei rendőr-
közegek nagy jövedelme a törvénytelen emberkerítésből. — Orgyil-
kos deputy sheriff. — A hetedmagával tűzbe vezett
részeg rendőr.**

A „peonage” név alatt új életre támasztott
rabszolgágról irt közleményt a „Népakarat”
mult pénteki számában azzal szakítottuk félbe,
hogy az állam foglyait is rabszolgaságba adja
el a Floridában kormányon levő politikai párt
s hogy a „bérlok” ezeken a szerencsétlen embe-
reken évenként százezernyi dollárokat csinál-
nak profitképen. Ugyan milyen a helyzete az
ilyen fogoly-rabszolgának? Nos, ő közönséges
ingó tulajdonná válik, mint a milyen például a
szék, az asztal vagy egyéb bútordarab. A szó
legvalóbb értelmében megszűnt ember lenni.
Akarata nincs, a remény kihalt szívéből s csak
a megtört igavonó állat öntudatlan türelmével
dolgozik, a míg össze nem esik. És milyen
dolog, milyen munka ez! A végleges „bérlok”,
ki nem spekulációra, hanem munka végzésére
vette meg a boldogtalan embereket, felügyelő-
ket állít a hátuk mögé, kik ostorral, bottal és
puskával kezükben erőszakolják ki belőlük a
lehető legnagyobb mennyiségű munkát, hogy
nem csak az értük fizetett „bér”, hanem azon-
felül busás haszon is kerüljön ki ebből a ki-
mondhatatlanul galád emberkereskedésből.
Minél kiméletlenebb, lelketlenebb a rabszolgatartó,
annál nagyobb a haszon. Ő pedig csak
hasznot akar.

Ennek a rabszolgaságnak szivetrázó borzal-
mait végre megokáltak Floridában is azok az
emberek, kiknek bőre alól még nem halt ki tel-
jesen az emberi érzélem. Mert a mit hallottak
és láttak, mégis csak sok volt még olyan embe-
reknek is, kik jogosnak és szükségesnek mond-
ják a rabszolgaságot ma is. Megsokalták! De
ez aztán minden, a mit tettek. Orlando lakosá-
sága hosszú időn át botránkozott meg azon em-
bertelen kegyetlenségeknek híreiről, melyek egy
közeli öserdő terpenint-telepéről jöttek, hol
hatvan rabszolgá dolgozott feltucat gyegyere-
sű felügyelete alatt, kik egy H. F. Douglas
nevű ember parancsnoksága alatt állottak. Or-
lando utcáin itt-ott megjelentek emberi ron-
csok, kikben alig volt már élet; ruhájuk foszlá-
nyokban fityegett le ostorral és bottal kékre
vert testükről, meztelen lábait pedig a pal-
metto okozta nyitott és csunya sebek borították.
A mit szenvedéseikről elbeszéltek, az a
közsziklát is megindíthatta volna. Menekülő
fogoly-rabszolgák voltak. De a fogoly, a fe-
gyenc is ember! Ezeket az embereket hordó-
hoz kötötték hóhérrak s míg Douglas emberei-
nek egyike revolvert tartott orruk elé, a töb-
biek ostorozták vagy botozták őket. Ha cipőik
lerongyolódtak lábairól, ismételt kérelmükre
sem kaptak új lábbelit, hanem kényszerítették
őket cipő nélkül dolgozni, sokszor a palmetto
nevéi ha hulladékaik, melynek éles foga fel-
szakgatták lábait, gyógyíthatatlan s folyton
gennyedő sebeket okozva. Sokszor merő sze-
szélyből vagy időtöltésből botozták vagy osto-
rozták meg őket. Hihetetlennek látszik, hogy
a „szabad” Amerikában, a „szuverén nép” ha-
zájában, a jelen időben ilyesmi történhessék.

De bármennyire hihetetlen is, mégis igaz. Ok
nélkül verték meg őket a legtöbbször — azaz,
hogy volt ok a botozásra; ez: „ennui”, mint
Richard Barry mondja; „ennui” pedig unalmat
jelent s ebben az esetben a rabszolgá-felügye-
lők irt unalmát jelenti. A feltucatnyi fel-
ügyelő irt unatkozott az öserdő magányában s
hogy valamikép szórakozzanak, végig botoz-
ták, részben vagy egészen, a hóhéri kezeikre
bizott hatvan rabszolgát. A szórakozás aztán
meg is volt, mert a szerencsétlen páriák, a mi-
kor a botfűtések és ostorcsapások zápora hull-
lott gyógyíthatatlan és gennyedő sebeikre,
örült jajveszékkeléseikkel olyan koncertet rög-
tönöztek, hogy mértőldnyire visszhangzott
bele az öserdő. Richard Barry is azt mondta,
hogy lehetetlen az ilyesmi az olyan földön,
melyen „old glory”, az Egyesült Államok csil-
lagos lobogója leng, mely lobogó „az emberi
szabadság jelvénye és hirdetője”, tetszik tudni.

De Barrynak nem volt sok ideje kételkedni,
mert az ő meggyőzésére botozást akartak ren-
dezni rögton.

Ezelőtt mintegy másfél évvel panaszok ér-
keztek Florida állam kormányzójához, Napo-
leon Bonaparte Browardhoz, is. A kormányzó
a panaszok vizsgálatára megrendelt egy viz-
sgát, melynek során a következőképpen tá-
rultak a tények:

küldött két titkos ügynököt, egy J. A. Kirk-
wood nevű deputy sheriffet és egy J. H. Jones
nevű ügyvédet. A mit ez a két ember aztán
tapasztalatairól bizalmasan jelentett a kor-
mányzóknak, az olyan fellázító természetű volt,
hogy épen e miatt nem is igen került nyilván-
osságra. De lassan-lassan mégis kiszivár-
gott. A két ügynök meggyőződött róla, hogy
Douglas és felügyelő társai mikép bannak a fo-
goly-rabszolgákkal. Az egész telepen nem ta-
láltak egyetlen foglyot, kinek egész cipő lett
volna a lábán. Soknak lábai fel voltak vag-
dálva és szakgatva. Ha a palmetto surja,
szakítja vagy vágja meg az ember testének va-
lamely részét s az így keletkezett sebet az er-
dei harmat éri, veszedelmes gyulladást elő-
idéz, mely retentő fájdalom, vérmegzést, sőt ha-
lált is okoz. Az egyik felügyelő azt mondta
Kirkwoodnak, hogy a palmetto-szurás elfeled-
teti a foglyokkal bajait. El bizony, még pe-
dig örökre némely esetben! A kormányzó két
megbizottját az egyik kunyhóban egy haldokló
rabszolgát talált, a kit a palmetto-szurás mér-
gezett meg. Haldoklott és a kutya sem törö-
dött vele! Nyolc fogolytán hátán hatalmas söté-
tétkék, friss, nyit sebtárongett. A fogoly-
rabszolgák a munkába és a munkából ügöző
lovass felügyelők között futva mentek. Inkább
sántikálva ugráltak, mint futottak; mert futni
csak egészséges lábú ember tud. A száználma-
san ugráló csapat hátvédjét három lovas fel-
ügyelő képezte, kiknek kezeiben lövéses ké-
szertartott puskák voltak. A felügyelők
„kapitánya”, Douglas, azt mondta, hogy azért
szükséges a futás, mivel így többet lehet dol-
gozni. És a szegény rabszolgák, kik állani is
alig bírtak, ezért futottak 16 mértőldtel minden
nap. Később kitűnt, hogy ezek a foglyok apró
kihágásokért csak 30 napi elzárásra lettek el-
ítélve. A jóságos felügyelők tehát a 30 napon
belül a foglyok csontjaiból a velőt is ki akarták
dolgoztatni. Azért volt szükséges a futás.

Douglas, a főinszert, törvényték elé került.
Tizenhét vádat emeltek ellene. E vádak kö-
zött az ember testi épsége és élete ellen elkö-
vethető minden vétség és büntetett képviselve
volt. És mi sem természetesebb annál, hogy a
saját társadalmi bandájába tartozó cimborák-
ból álló esküdtszék az első tizenhat vád alól fé-
nyesen felmentette őt. Felmentette volna a
tizenhetedik, emberölésről szóló vád alól is, de
hogy ezt nem tette az esküdtszék, annak maga
Douglas az oka; senki más. Douglas ugyanis
tudta, hogy neki nem fog történni semmi baja,
bármivel vadöljék is, s ebben a nagy elbizako-
dottságában cinikus módon tréfálkózni kez-
dett. Bünyüge tárgyalásának vége felé azt
mondta az esküdteknak, hogy ő mindenkor oly
emberséges érzületű felügyelő volt, hogy a rab-
szolgák sebeit sajátkezüleg mosta. Nos, ez
olyan nyilvánvaló hazugság volt, a melyen
már ez az esküdtszék is megbotránkozott, s bár
vérző szívvel, de mégis bünyösnek jelentette ki
az álmétköző sinter-„kapitány”-t. A tárgyalás
során az egyik tanu elbeszélte, hogy egy na-
pon, a mint a rabszolgák a puskás felügyelők
között a nyolc mértőldnyire levő terpenint-
telepre szaladtak munkába, az egyik rabszolgá
a végkimerüléstől összeesett. Douglas „kapi-
tány” irt két lovas felügyelő társának megpa-
rancsolta, hogy segítsenek ennek a félig halott
embernek; de ezek nem bírtak terhükkel lépést
tartani a gyors tempóban futó csapatl. Ekkor
az „emberséges érzületű” Mr. Douglas az
egész irt-társaságot az irt folytatására utasi-
totta, maga pedig egyedül visszamaradt az irt
porában fetregő rabszolgával. Mikor a töb-
biek futva eltűntek, Douglas kapitány irt az
összeesett rabszolgát „lasso”-val a nyereghez
kötötte s mint egy gerendát vonszolta végig az
uton a telepre. Ez a szerencsétlen ember más-
nap meghalt.

Az olvasó látta, hogy a munkát kereső
európai bevándorlókat mikép csalták a trustok
ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy
a Floridát kormányzó korruppt politikai párt
mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a
rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja,
hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek fog-
lyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat
mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de azt talán még nem tudja, hogy ezek a foglyok miért és mikép lettek foglyokká. A dolgot nagyon egyszerűen csinál-
ták: a munkát kereső európai bevándorlókat mikép csalták a trustok ügynökei a rabszolgaságba; látta azt is, hogy a Floridát kormányzó korruppt politikai párt mikép adja el pénzért a foglyokat ugyancsak a rabszolgaságba; de

NEPAKARAT

szocialista munkáslap. A Szocialista Munkáspárt hivatalos közlönye. Kiadja: Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség 516 East 6th Street, New York, N. Y. Megjelen minden kedden és pénteken. ELŐFIZETÉSI ÁR: Éves 6.00, Fél évre 3.00, Negyed évre 1.00, Európába 12.00. Egyszeri ár 2 cent. A Munk. Bet. Szöv. hivatalos közlönye. Szerkesztővel értekezni lehet hétfőn és szerdán 6-tól 8-ig.

NEPAKARAT

Publ. by the Hungarian Socialist Labor Federation of America 516 East 6th Street, New York, N. Y. ARNOLD GONDA NATIONAL SECRETARY. A. WALDMAN NATIONAL TREASURER.

ISSUED EVERY TUESDAY AND FRIDAY. SUBSCRIPTION YEARLY \$2.00 SINGLE COPIES 2c

Entered as Second-Class Matter August 28, 1907, at the Post Office at New York, N. Y.

New York, Friday, Januar 31, 1908

AMERIKA SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRTJÁNAK ELVI NYILATKOZATA.

A Szocialista Munkáspárt konvenciója ismétlen kinyilatkoztatta, hogy az élethez, a szabadsághoz és a jóléthez minden embernek kétségbevonhatatlan joga van.

Kijelentjük, hogy a kormányzat rendelkezése ama jog élvezetét minden részére biztosítani, de a munkás tapasztalatlan oknyav, kifizetés egyszerűsége miatt az, hogy ez a jog a nép többségére, a munkásosztályra nézve csak átlatás, mert az nem gyakorolhatja azt a jogot a gazdasági egyenlőséghez azon rendszere mellett, a mely jelenleg uralkodik, s a mely annak életét, annak szabadságát és annak jólétét lényegileg alássa.

Kijelentjük, hogy a valódi politikai elv, a mely szerint az egész népek kell bírnia és ellenőriznie a kormányzati gépezetet, de egyáltalán — ugyancsak a munkás tanácsainak oknyav — kimondjuk azt is, hogy a valódi gazdasági elv meg az, a mely szerint a termelési eszközök a köz tulajdonát képezik, hogy képezzenek és használnak az egész népek közös használatának és ellenőrzésének tárgyai legyenek. Az ember nem képes a szabadsághoz és jóléthez való jogát gyakorolni, ha nincsen birtokában a földnek, a melyen és azon eszközöknek, a melyekkel dolgoznia kell. Ezen eszközöket meg kell adni, élete, szabadsága és sorsa azon osztály kezébe jut, mely birtokában van a munka és termelés ezen eszközeinek.

Kijelentjük, hogy a fenálló ellentmondás, mely a demokratikus kormányzat elv és az önkényuralom alapú gazdasági rendszer között van, s mely a természeti és társas eszközök fölötti magántulajdonban jut kifejezésre, a népesség két osztályra szakad: a tőkés osztályra és a munkás osztályra, a társadalmat az osztályharc rázkódtatásának teszi ki és lehetővé teszi, hogy a kormányzatot a tőkés osztály kizárólagos érdeke irányítsa. Ezért van a munkás megrabolva attól a gazdaságtól, melyet ő maga állít elő; ez teszi lehetővé, hogy önálló munkálkodásának eszközeit megvonják tőle, a minél fogva a bérszolgálatból eredő s az által rákényszerített munkanélküliség folytán, meg az élet fenntartására szükséges eszközöktől is meg van fosztva.

Ilyen rendszer ellen a szocialista munkáspárt felméli forradalmi zászlaját és követeli a tőkés osztály feltétel nélküli megadását.

Rohanosan közeleg az idő, midőn ezt a rendszert a társadalmi fejlődés természetes menete, részint csődjének és válságának romboló hatása alatt, részint törzsjének és a tőke egyéb alakulatainak szervező irányzata folytán meg fogja bukni. Maga ez a rendszer fogja önönön sirtját megadni.

Felhívjuk tehát Amerika összes bérmunkásait, hogy a Szocialista Munkáspárt zászlaja alatt osztálytudatos táborra szervezzenek, mely jogainak tudatában el van szánva azok kiküszöbölésére. Es felszólítunk egyszerűen minden értelmes polgárt is, hogy lépjen minden tartózkodás nélkül a munkás-osztályérdekük terére és vegyék ki részüket az emberiség felszabadításának hatalmas és nemes műveiből, úgy, hogy a jelenlegi, még a barbár idők maradványait képező osztályellenességnek egyszerű s mindenkorra véget vethessünk, a földnek s a termelés, forgalom és jövedelem elosztás minden eszközének a nép közös tulajdonába való átvitelére által a természetellenes, ipari háború és társadalmi s léptessük az együttműködésen alapuló közösséget rendeltetés helyébe, azt a közösséget, melyben minden munkás szabadon és teljes mértékben érvényesítheti majd képességeit s azoknak eredményeit a civilizáció összes modern tényezői által sokszorosíthatja értékesítheti.

PÁRBESZÉD.

(Folytatja János és Samu bácsi.)

János. Ha a munkaadók nem volnának anynyira kapzsiai, igen jól egyezhetnének munkásaikkal.

Samu. És te hiszed, hogy kevesebb kapzsiaság a munkaadók részéről megoldja a munkás-problémát?

J. Határozottan!

S. Itt van Péter János, ki a gyárában csak 10,000 dollárral dolgozik, hiszed-e, hogy tud oly olcsón termelni, mint Péter Pista, ki gyárában 50,000 dollár vagyonnal dolgozik?

J. Nem!

S. Minden darab, melyet Péter János termel, neki éppen kétszerannyiba kerül, mint Péter Pistának ugyanazon darab. Versenyezhet-e Péter János Péter Pistával?

J. Kötve hiszem.

S. Le kell szállítani az előállítás költségeit. Tehet-e egyebet?

J. Nem.

S. Nem jelenti ez a munkabér-leszállítást?

J. Hm!

S. Ha nem szállítja le a munkabéreket, folytathatja-e üzletét?

J. Nem.

S. Ha leszállítja...

J. Akkor ő meg van mentve.

S. Épp úgy elveszett. Mert ez csak kissé meg hosszabbítaná ezt az életmódot.

J. De ha mindenképpen el van veszve, mi segít?

S. A segítség a következő: első sorban megvonja az anyagi támogatást a union "munkászerveitől", mely az állandó kiadások rovására vannak feltüntetve. Ez máris egy megtakarított összeg.

Másodszor fel kell ismernie, hogy mindaddig konkurrálásra van itélve, míg a Szocialista Munkáspárt nem győz, mert a párt győzelmével a verseny megszűnik.

Harmadszor segítse munkásait, hogy felismerjék az osztálykülönbséget és az osztályharc alapján szervezkedve haladjanak; birtokukba ragadják a hatalmat, melylyel aztán megszüntethetik a tőkés termelési rendszert.

Végül pedig vállaltva küzdjön munkásaival az S. L. P. forradalmi lobogója alatt. A tőkés termelési repdzser megszüntetése megszabadítja majd a kisbirtok malomkövetét, mely a nyakába kötte huzza lefelé. Társtulajdonosa és élvezője lehet mindennek, mit a szocialista társadalom előállít.

Tehát láthatod, hogy a kapzsiaság kérdése egyáltalán nem is kérdés.

A SZERVEZKEDÉS HATALMA.

Bokor Ferenc new yorki nyomdatulajdonos nyomdájában a főnök és a munkások közötti differenciák merültek fel. A nyomdászok, bízva az Amerikai Magyar Nyomdászok Szervezetének (I. W. W. local) erejében, január 29-én sztrájkba léptek, a mely teljes győzelemmel végződött, a mennyiben három órai sztrájk után Bokor F. a nyomdászok árszabályát teljes egészében elfogadta s ezzel a magyar I. W. W. union-nyomdák sorába lépett. — Ujabb bizonyíték, hogy összetartásban és szerveztségben rejlik az erő!

TERJED A SZOCIALIZMUS.

Norvégiában, Christiania város tanácsában 27 szocialista és 57 polgári, Bergenben 24 szocialista és 53 polgári képviselő van.

Az angol szakszervezetek belétek a szocialista szervezetbe.

Törökország Vana nevű városában megalakítottak egy szocialista szervezetet.

Egyről-másról.

(Folytatás az elő oldalról.)

a trustok és ezek ügynökei. A kinek nagyon olcsó, vagy éppen ingyenmunkásra van szüksége, az rabszolgákra gondol, s ezért elmegy a deputy sheriffhez, a ki szoros üzleti összeköttetésben áll a cinkostársakkal a békébirónak. Ez a két mákvirág aztán kivétel nélkül bárkit is elfoghat, elítélhet és rabszolgáskodásra küldhet, hamis eskü és hamis vád alapján — pénzért. A sheriff, a deputy sheriff és a békébiró az állam érdekeit képviselik ugyan, de a county, azaz megyei hivatalnokok, Floridában pedig a megyéknél is joguk van, függetlenül az államtól, a foglyokat "peonage"-be, azaz rabszolgáskodásra, más szóval kényszer-munkára bérbe, adni. Ez a "jog" pedig valóságos kínkes bányája a lelkiismeretlen, korrupt sheriffeknek és békébiróknak. Charles V. Millernek, ki egy terpenintelepet tart üzemből, melynek valódi tulajdonosa valószínűleg a terpenint-trust, munkásokra volt szüksége. Elment tehát a Marion countyban, Fla., fekvő Ocala nevű városkába az ottani deputy sheriffhez, E. V. Hutson-hoz, a kivel egyezséget kötött rabszolgáknak való emberek fogdosására. Megegyeztek a szokásos feltételekben. Miller kötelezte magát Hutson összes költségeit viselni s neki ezen felül minden "peonage"-be kerített ember után öt dollár honoráriumot, "tisztelődíj"-at, fizetni. Az egyezség megkötése után aztán kettesükben összeállították 80 erőteljes, fiatal négernek a névsorát. Mikor ez is megtörtént, akkor E. V. Hutson, az ocalai deputy sheriff, a törvényeknek esküvel felkent őre, az állam hatalmának ottani képviselője, az "előkelő polgárok" egyike, a templomba járó híhű és hitbuzgó honfű, elindult ezen nyolcvan proskribált embernek hamis eskü és hamis vád alapján való befogdosására. Három hét lefolyása alatt Hutson össze is fogdosta őket mind — kártyázás, gombokkal való ptykészes, veszekedés, verekedés, rendetlen magaviselet, fényvetés, kökénylopás, uszógatya nélkül való fürdés s több ezekhez hasonló retentő bűnök miatt, melyek tudvalevőleg az állam érdekében és biztonságát veszélyeztetik! Ez a nyolcvan gonosztevő aztán a békébiró elé került, ki — mint már említettük — Millernek és Hutsonnak cinkostársa volt. Most két utja volt a terpenint Millernek ezt a nyolcvan embert ingyen-munkára megkapni. Elítéltetni őket a "chain gang"-be, a láncravert rabok dolgozó csapatába, vagy pedig "bail", azaz biztosíték alá helyezni s ügyüket a kerületi törvényszék legközelebbi terminusa, ülészaka elé utalni. Ez a jobbik út, mert a kerületi törvényszék csak 6—12 hónap mulva fogja tárgyalhatni ezen főbenjáró ptyke-bűnügyeket, s addig az áldozatok fogdoságban, azaz "peonage"-ben maradhatnak, mivel egyiknek sincs, soha nem volt és talán nem is lesz 1—200 dollárnyi "bail"-re való pénze. Ez az út annál jobb, mivel a már elítélt foglyokért a countynek még "bért" is kellene fizetnie, így azonban nem. Így a terpenint Miller csak jótáll azért, hogy a foglyok annak idején meg fognak jelenni a törvényszék előtt, időközben pedig az ő tulajdonát képezik s tehet velük, a mit akar. De ő — már tudni illik a terpenint Miller — azért nem él vissza a belege helyezett megtisztelő bizalommal és nem tesz, nem is akar velük tenni semmit. Csak dolgoztatja őket s ez által "az emberi társadalom hasznos tagjai"-vá nevei a szerencsétlen áldozatokat. A nevelő pedig, mint már említettük: a bilincs, a lánc, a korbács, a bot, a yérb, a puská, a hordó, a lasso és a felügyelő nevű sintér. A szegény néger pedig, a kinek kár volt megszűlni, engedelmes diák ebben a nevelő intézetben, mert hogy egyéb nem is lehet, mint engedelmes.

Emberi méltóságról, törvényről, a meggyalázott "erkölcsi erzület"-ről nincs és nem is lehet itten szó a terpenintől szagos Millerre szent. Ezek csak a templomba való vasárnapi dolgok. A gyakorlati életben nincsen helyük. Legalább a kutya sem törődik velük. A Miller gyakorlati emberek s mint ilyenek, úgy gondolkodnak, hogy ott van az erdőben a terpenint-termes és a faanyag; a bányákban azaz, a kincset érő ércek és fémek sokasága — a négernek pedig munkára van szüksége; össze kell tehát a kettőt hozni. És Miller, meg a trust-cimborái, össze is hozzák a munkát a négerrel, vagy a néget a munkával; meg pedig úgy, hogy az összehozás minél kevesebb költséggel járjon. Az olvasó már tudja, hogy miképp hozzák őket össze. A legkevesebb költséget pedig a rabszolgává degradált munkás ember okozza, ki hajnalról éjfélig ingyen dolgozik. És hogyan dolgozik, mikor a bot, az ostor, a puská, a bizató, kínálgató vendéglátója.

A terpenint-, deszka- és egyéb társaságok nem ritkán rendes haví fizetést adnak a megyei rendőröknek, a deputy sheriffeknek, hogy az idegen vagy tétlenül járuló négereket befogdosásuk a rabszolgáskodásba. Ocalában, Fla., egy K. S. Hall nevű duszagdaz terpenint-telep-tulajdonos többek jelenlétében bosszankodva kijelentette egy alkalommal, hogy az ottani deputy sheriff fizetését meg fogja szüntetni, mert nem kerit neki elégséges számú rabszolgának alkalmas, erőteljes embert. Ötven dollárt fizetett havonként ennek a minta-rendőrnek piszkos munkájáért.

Az Alabama államban fekvő Florala-ban az ottani deputy sheriff, Charles Meunike, eskü alatt beismerte, hogy évenként 5—8000 dollárt, tehát hetenkint állandóan mintegy 140 dollárt "csinál", rendes jövedelmén felül, rabszolgáknak alkalmas emberek fogdosásából. Ez az értelmes "fogdmeg" azt is elmondta vallomásaiban, hogy bárkit is elfoghat egyszerű, azaz képzelt gyanura. "A törvény megengedi neki, hogy letartóztasson bárkit adósságról, helyesebben "hamis ürügyek alatt való pénzszerzés"-ért. A ki tehát valakinek tartozik, az "hamis ürügyek alatt" szerzte meg az adósságot képező pénzszerzést! Ez a napnál világosabb. A kinek pedig ez a meghatározás nem tetszik, az majd elmeheit panaszra valahová, ha a rabszolgáskodásból kikerül — elevenen. Elmondta, hogy ő gyakran éjnek idején is kap "üzenetet" az őt alkalmazó telep-tulajdonosoktól valakinek elfogatására; hát aztán hogy menjen a szegény Meunike éjszaka elfogatási parancsért cinkostársához, a békébiróhoz? Csak nem fogja a tiszteltemtől bíró urat éjjeli nyugalmában háborgatni! De azért Meunike deputy sheriff urnak is meg vannak a maga bajai. Sokszor kénytelen "warrant" nélkül elfogott rabszolgajelölteket a saját ur lakására vinni s egész éjnt át ott tartani őket — nehogy megszökjenek a gazok. És Meunike leleményes legény, mert a foglyokat ilyenkor saját magához bilincseli és egy láncban alszik velük. Rajta ki nem fog akármilyen — nem ő rajta! De az ilyen deputy sheriffhez járólva való alvásnak néha nem várt eredménye is szokott lenni. Most két éve, július 4-én, a függetlenségnek és "szabadság"-nak dicső emléknapián, hat rabszolgajelöltet fogdostak be Meunikeék s elvitték őket éjjeli szállásra az Aycock Brothers deszkakereskedők csürjébe Allieben (Jackson county, Florida). A foglyokat összeláncolták, a sor jobb szájnyára pedig egy rendőrt bilincseltek nagyob tekintély okából. De a rendőr tökrésze volt. Égő pipája a szalmába esett. A hat peon a láncok miatt nem bírt mozdulni, a rendőr pedig pálinkától kábult állapotában nem bírt felállni. Nos, mind a hét ember odaégett. Reggel csak a láncokat és egy rakás megszenesedett csontot találtak ott, a hol a csur állott. De akármennyire leleményes legény is Meunike ur, még sem lehet mindenütt egyszerű.

Ilyenkor lapátnak is beillő kezét ráteszi valamely falubelije vállára ezen ünnepélyesen hangzó szavakkal: "Alabama állam törvényeinek nevében ezennel megteszem önt deputy sheriffnek." És a megoldhatatlannak látszó deputy sheriffi csomó így magától megoldódik: egy Meunike helyett most már két Meunike van, sőt három, öt, tíz — a hány kell. Ez a diszrendőr így dicsekedett egy alkalommal: "Én, természetesen, mindig puskával járok. Mindig. Jim Thompson a multkor a lapoc-kámba lótt; no, de én sem maradtam neki adós. Egy jó alkalommal rálöttem. Nem néztem, hogy mit művelt a golyó; de azért a jó Dzsimit mégis eltemették. Aztán nemrég egy Reynolds nevű ember meg akart szólni a munkából (értsd: a rabszolgáskodásból). Szétszaladtunk vagy tíz mértföldnyire, vadászva utána éjjel-nappal. Neki is volt puskája; de azért mégis megcsiptük. Hogy megöltük-e? Well, csak oda lóttunk neki, a hol nincsen csont, a mi el-törhetett volna." Weltner Ákos. (Vége következik.)

TÁRCA.

MULATNAK AZ URAK...

— A "Népakarat" eredeti tárcája. — Írta: Csongrádi Kornél.

Hajnali öt óra. Fekete sötétség fekszik még az egész világáros, e modern Babylon fölött, csak az égboltozat keleti alján mutatkozik egy halványpiros vonal, a közeledő reggel hírnöke. De lent az utcán már mozgalmak élel van. A különböző élelmicikket szállító kocsiok tompán dübörögnek a kövezeten, a villamosok zsufolva szállítják a távoli munkahelyekre siető embereket, a gyalogjárók pedig dideregve, rongyos ruháját összehuzva siet az a tömeg, a melynek még 5 centje sincs a villamosra; a munkanélküli proletárok tömege, a melynek minden egyes tagja félve-remegve szorongatja a hidegtől kéklő kezében a reggeli lapot, a melyben néhány címet olvasott, a hol valami munkát remél találni a nyomoruság e gyászos világában.

Főnt a kis szobában mély csend van még. Alszik az egész család. De hirtelen éles berregés zúg végig a kis lakásban: az ébresztő óra jelzi, hogy ismét egy nap közeleg, vége az édes álomnak, ébredni kell s folytatni a nehéz küzdelmet egy darab kenyérért, a melyre öt éhes száj várakozik.

A csengésre egy sapadt arcú, sovány nőalak mozdul meg ágyában. Néhány percig hallgat, majd látva, hogy kivüle senki sincs ébren, félkel és vékony takarójába burkolódzva, reszkető ujjakkal világót gyújt. A lámpa halvány sugara odavetődik a másik ágyra, a hol egy ifjú leány nyugszik. Fekete fűrtői sötét keretkék övezik üde arcát, a melyre az édes álom rózsás pirt varázolt. Alszik s álomban még mosolyog is...

Az anya botra támaszkodva oda tipeg hozzá s míg nézi a szendörgő arcot, szívén áthatás a fájdalom, hogy meg kell zavarnia a nyugovót. Kezét az alvó homlokára teszi s gyöngéden szól:

— Leányom, édes... reggel van...

A leány felriad s míg küzd az elröppenő álommal, halkán susogja:

— Oh, anyám, nem lehet... Nézd, még egész sötét van. Hagyj meg egy kissé nyugodni, hisz oly fáradt vagyok...

Az anya szeméből könnyesepp hull az ébredő arcára. Hiszen az ő szíve vérzik legjobban, hogy leányát, ki alig nőtt ki a gyermekszoknyából, hajnalban kell munkába küldeni. De a kenyér, a kenyér...

A könnyesepp hideg érintésére a leány felugrik. Édes álma egészen elröppen s míg körül néz a szegényes szobában, észbe jut a szomorú, rideg valóság. Öten vannak; beteg az anyja, három kis testvére, kik mind alkalmatlanok a munkára, csak egyedül ő, a ki néhány dollárt hoz hetenkint, abból tengődnek napról-napra.

Gyorsan felöltözik a hideg szobában. Szeme vágódva sikkil végig az utes tűzhelyen, a hol máskor legalább egy kis meleg kávé várta ilyenkor. Ma az sincs. Helyette anyja nagy-nehezen összeszedett tíz centet s míg kezébe adja, szomoruan mondja:

— Mindenütt elfogyott... Vidd, édes Eliz, e pár centet s vegyél valamit. Ma este fizetés kapsz, mi a gyerekekkel majd csak kibőjtöljük valahogy a napot estig...

A leány eljéti a pénzt s megcsókolja anyját, ki rohan a szobából, ujra kezdeni nehéz munkáját az életért, a kenyérért...

Száguldó automobil rohan végig az utcákon. Jóléttől duzzadó, prémes kabátba burkoló férfiak ülnek benne. Áttörvényszótt éjszaka után, pezsgőtől mámoros fejfel határozottan a gépkocsik elöl ijedten félreugró alakok rémületén. Egyikük azonban nem nevet. Unott arccal, zavaros szemekkel bámul a levegőbe s nagyokat ásítva mondja: — Nem értem, mit tudtok nevetni? Hisz minden oly szörnyű, de szörnyű unalmas... Színház, lakóma, pezsgő, szerelm napról-napra: ki ne unna ezt még? Semmi újat, sem-

mi változatosat sem tudtok, a mi izgatná az embert?... Coralie tánc egyhangú, Lilian ruhátlan teste már nem szép, Tessie csókja, az, az pedig oly fagyos... Emberek, valami ujat, mert megöl az unalom a festett szépek romlott világában...

A vidám cimborák elhallgatnak egy pillanatra s bambán bámulnak a lázongóra. — Mi az ördögöt csináljunk, ha mindez nem tetszik neked? — kérdi az egyik.

Tünődnek, tanakodnak, de szesztlő tompa agyuk kereké nem akar forogni. — De az egyiknek csakhamar felderül az arca és széles mosolylyal mondja:

— Ujat, izgatót akarsz? No várj, eszembe jutott valami. Gyerünk csak az apám gyárába, mutatok valamit... Igen, igen, pompásan fogunk mulani!

III.

Egy óra mulva a hatalmas gyárépület egyik szárnyában berendezett legényszobában ül a diszes társaság.

Szivarfüst és abszint-gőz bírkóznak a levegőben, mert ezeken a kiélt, koravén embereknek a legerősebb szesz csak tiszta víz.

Alázatosan görnyedtek el a egyik osztály vezetője, ravasz, sunyi képű legény, ki két kézzel markol az eléje tolt szivarokba és tele szájjal nyeli a neki ritka, finomított.

— Nos, Vendel, — szól az ifjú gazda — már régen nem voltam itt, van valami híred?

— Bizony, kérem alásan, nem igen. Rossz világot élünk, kevés a munka...

— Ostoba! — szakítja félbe az előbbi. — Mi közöm neked ehhez? Más feladatot bíztam én rád... hiszen tudod... arról beszélt!

— Oh, oh, — kap észbe a jámbor — már azt hittem, el is tetszett felejteni... De idáig bizony nem igen akadt. A mostani munkánom között egy se volt valamire való...

Hánem most, — folytatja vigyorogva — most van egy kicsike... Fiatal, alig 17 éves; szép, mint az angyal és érintetlen...

— Elég, hozd ide!

Vencel röptében kapta el a felteje dobott öt-dolláros, s nemokára Elizzel tért vissza, ki szorongva tünődött: mit akarhat tőle a "fiatal bős"? Talán elbocsátják? De hiszen akkor mi lesz velük?! Éljenhalnak e nyomoruságban!

Mikor a nehéz, hangfogótáptás ajtó bezárult a leány mögött, Vencel és a másik szolgál gyorsan odaugrottak s fülüket odanyomva igyekeztek valamit ellesni a bent történőkből.

Darabig csend. Később tompa nesz, mintha dulakodnának, székék börtölőnának, majd mint-ha elfojtott sikoly hangzanék...

A két szolgál vidáman összeröhög: — Aha, mulatnak az urak!...

IV.

Sők csakugyan mulattak. Lángrugyuit arccal, holtraremülve állt az ifjú szüa a részeg férfiak között.

Az "ifjú bős" enyelegve tartott eléje egy nagyobb pénzdarabot:

— De, kicsikém, legyen hat eszed. Nézd, ez a tied. Lent félévig se keresel ennyit... Vessd le hát...

És egyet rántott a kezében tartott ruhadarabon, mely gyorsan hasadt végig.

A leány kétségbeesetten védekezett, majd teljes erejéből arculította támadóját.

A reggeli unatkozó torkaszakadtából kacagott:

— A kicsike védekezik... Nagyszerű! Erdekies!

Am az ütés egészen megvadtotta a részeg férfiakat s most együttesen estek neki a leányra. Pillanat alatt leszedték róla minden ruhát s a pihéző és síró leány úgy állt ott, mint a habokból kiemelkedő Vénusz...

— Remek! Fenomenális! Ez aztán izgató! — öröngött az unatkozó, ki eddig csak szemlélte az undok jelenetet s most állatias vigyorogással rohan ő is az ingerlő test felé.

A leány látva, hogy nincs számára kegyelem, végső erőfeszítéssel kiragadta magát kezükből s egy nehéz üveget felkapva, az ablakhoz futott. Az utána rohanók közül az elsőt fejbe-sújtotta, s míg a többiek azt támogatják, pillanattal kiverte az ablak üveget s leugrott a mélybe. Az utánabámulók csak azt látták, hogy összezúzott testtel, holtan fekszik a kövezeten.

Az a szegény beteg asszony pedig három éhes gyermekével szorongva várja az estét, a mikor leánya megint hazajön és pénzt, kenyeret hoz számukra...

Figyelem!

Kik alapot nem kapják rendezes, levelezőlap tudassák velünk a következő angol szöveggel:

Editor, Népakarat 516 E. 6th St. New York. I am a subscriber of your paper, but I don't get regularly. Please send it to this address.

Név: Szám és utca: Város: 100-1000-1000, a kifizetés...

JEGYZŐKÖNYVI KIVONAT.

Felvetett az 1908. évi január hó 26-án meg-tartott rendes bizalmiférfi-értekezleten.

Képviselve vannak az 1. osztály részéről ket-ten, a 2. o. egy, a 3. o. egy, az 5. o. kettő, a 6. o. egy, a 23. o. egy taggal, a vezetőség, az el-lenőző bizottság három tagja, szerkesztő és a kiadóhivatal vezetője.

Ülésvezető Lukovits Samu.

Napirend előtt két felekezési ügy tárgyal-tott, melynek eredményét a negyedévi jelen-tésünkben tudatjuk.

A napirend megállapítása után következett a jegyzőkönyv felolvasása, mely elfogadtatott. Majd a pénztári jelentés került sorra, mely az ellenőrök jelentése után tudomásul vétetett.

Gonda titkár jelenti ezután, hogy az általá-nos szavazás megerősítette őt hivatalában. Jelen-ti, hogy a naptár elég szép számban van szétküldve. Jelenti továbbá, hogy kiadja a Bol-gár elvtárs által írt "Célok és eszközök" c. cikksorozatot. Szervezőnk — ugymond — elég eredményes működést fejt ki, dacára az általá-nos rossz viszonyoknak. Jelenti továbbá, hogy az alapszabályok elkészültek s ki lesznek küld-ve elfogadás végett. Jelenti továbbá, hogy több helyen tartattak négyülések, melyek közt leg-több fontosabb volt a new yorki az egyesülés érde-kében. A titkári jelentés tudomásul vétetett.

Osztályok jelentése következtén, az 1. oszt. jelenti, hogy a szerkesztőség helyiségébe kö-lözködött és így hozzájárul annak a házbéré-hez havil \$16.00-ral. Vita-estélyei, felolvasásai látogatottak. A szerv. tagjából megalakult az "Eberés" szóc. munkásdalárda, mely a S. L. P.-t támogatja. II. oszt. jelenti, hogy kilátás van rá, hogy leküzdik a krízis által okozott megbénulást a szervezeti életben. Jelenleg elég jól állnak.

III. osztály jelenti, hogy az utóbbi időkben rosszabbodott a szervezet helyzete, de mégis megtartotta azt a taglétszámot, melylyel ez-élt egy évvel rendelkezett.

VI. oszt. jelenti, hogy a szervezet életében rem történt semmi különös esemény. Az agitáció rendben folyt. A szervezet elvesztett egy tevékeny elvtársat, Jókuthy Józsefet, ki a halál elrabolt. Az értekezlet felállással emlékezett meg az elvtársról.

XXIII. oszt. jelenti, hogy az általános munkánélküliséget ők is nagyon érzik, de mindent megtesznek a lap' érdekében. Megemlíti, hogy egy Révész Imre nevű ember, ki magát elvtársnak adta ki, anyagilag megkárosította a szervezetet s megugrott.

A jelentések tudomásul vétettek. Az értekezlet utasítja a vezetőséget, hogy minden lehető-ten tegyen meg az egyesülés érdekében. Irány-adóul természetesen a marxista forradalmi és nem a reformáló szocializmus vétések.

A XV. osztály azon kérésére, hogy a szedő-gép-alappal mi van, a következő választ adja az értekezlet: A krízis, az általános munka-nélküliség, mely oly vártalanul csapott le, a szövetséget is érzékenyen sújtotta. Szövetsé-günk legáldozatkészebb tagjai és barátjai kö-zül sokan jutottak oly helyzetbe, hogy nem te-hettek semmit a Szöv. érdekében. Így tehát a bevétel nem mindig fedezte a kiadást. A lap hetenkint kétszeri megjelenése volt kockázta-tva. A vezetőség tehát a Szövetség céljaira felhasználta a szedőgép-alapot, az ügyek za-vartalan folytatása érdekében. A vezetőség részletesen foglalkozik az ügygel a negyedévi jelentésben.

Szövetségi ügyeknél az alapszabályok tár-gyalása volt. Miután az alapszabályok az osztá-lyok elé kerülnek, indítványoztatott, hogy nyomonassuk ki ideiglenesen és a kongresszus íg-erő dönteni e felett.

A newarki (O.) szervezet indítványozza, hogy regények és a Társadalmi Forradalomhoz hasonló nagyszámú tudományos műveket mellőzzünk. Tekintve, hogy kongresszusai ha-tározat alapján történik, nem változtathatunk ez állapoton.

Interpellációk során a VI-ik osztály kérdést intéz a titkárhoz az iránt, hogy osztályuk által beküldött közleményt miért nem tette a vez. a lapba. A válasz megadott s azt az értekezlet tudomásul veszi.

A VI. osztály másik kérdése az, hogy igaz-e az, hogy egy választott bíróságban a vezetőség egyes tagjai is résztvettek és ezen ügyet szán-dékosan megszünni hagyták? Ezen vádat a VI. oszt. egyik tagja emelte a vezetőség e tagjai ellen.

Titkár feleli, hogy egy esetben ki kellett vol-na menni egy választott bírósági ülésre, de nem mehettek. Több értesítést nem kaptak. Az értekezlet utasítja a jegyzőt, hogy írjon át a vádlónak, hogy terjeszse a vádat a közp. vezetőséghez további intézkedés végett.

Ezzel az ülést véget ért.

Basky Ferenc, jegyző.

ELVTÁRSÁK!

Terjeszték a „Nepakarati”-ot.

EGYLETI HIREK.

A New Yorki Szoc. Munk. Szevevet I. osztálya 1908 február 1-én szombaton, az Oravetz-féle ÁRPÁD HALL nagy-teremben, 431 E. 6th St., színelőadás-sal, világpostával egybekötött KEDE-LYES ESTÉLYT rendez. Kezdeté este pontban 8 órakor. Belépti-díj 20 cent Szabad ruhátár.

A St. Louisi Marx Károly Munkás Önképző Egylet 1908 február 29-én este a Concordia Club Hall-ban, 1441 Chouteau Avenue, NAGY ALARCOS BALT RENDEZ. Kezdeté 8 órakor. Belépti-díj 25 cent.

A Chicagói Magy. Szoc. Munk. szervezet 1908. február 1-én szombaton este a Fulton St. 698. szám alatti magánhelyiségében, dall, sza-valat, világposta, tombola és stb., szórakozta-tó műsorral egybekötött családi ismerkedő tea-estélyt rendez. Kezdeté este 7 órakor. Belépti díj nincsen.

FIGYELEM, ALLEGHENYI ELVTÁRSÁK ÉS MUNKÁSTÁRSÁK!

Január hó 31-én, valamint február hó 1-én és 2-án nyilvános négyülést tartunk szerveze-tünk helyiségében, 803 East Street.

Minden magyar munkás tartsa kötelességé-nek a gyűléseken megjelenni!

Előadó: Somogyi Mihály New Yorkból.

A Brooklyn Szoc. Munk. Szerv. február 2-án (vasárnap) d. u. 2 órakor tartja képzőgyűlést.

A Cincinnati Szoc. Munk. Szerv. felszólítja az alant jelölteket, hogy a náluk levő könyveket haladéktalanul szolgáltatassák be a könyvtárba: Fery 9-es számú német könyvet, J. Pauli 2-es számú német könyvet, G. Mayer "A csillagok világa" című könyvet. J. Juhász.

SZERVEZETEK ÉLVTÁRSÁK FIGYELMÉBE!

Értesítjük mindazon osztályokat és egyes elvtársakat, kik Somogyi Mihály szervezet körükben óhajtnak, hogy levelezéseiket a kö-vetkező címre küldjék: január hó 25-től február hó 8-ig M. Somogyi, c/o. L. Gross, P. O. B. 85, E. Pittsburg, Pa.

REGÉNY.

A Pénz.

Irta Zola Emil.

(Folytatás.)

30

— Ugy-e! Ennyi az egész, a mit mindányan felelni szoktak... Ha tiz frankért vet-tem a követelést, hát ugy-e elég, ha másik tiz frankot kapok érte; nem-e? Hát a sok fárad-ság, a sok munka, az mind semmi. Örült ösz-szebe kerül nekem ez a dolog, ha csak tiz soust számítok minden óráért, mely alatt az ügy ér-dekében fáradoztam. Van itt a szobámban husz milliót érő követelés, adjon érte egy milliót, mind odaadom.

— Adok önnek kétszáz frankot s ön átadja nekem a Jordán-iratokat, a nyugtával együtt.

— A világról sem! kiáltott Busch. Három-százharminc frank és 15 centimes! Még a centimesokat is kérem!

— Kétszáz frankot adok, szólt Saccard oly hangon, ki ismeri az asztalra letett pénz hatal-mát.

— Nagyon is engedékeny vagyok, szólt a zsi-ló, ki belátta, hogy okosan cselekszik, ha átveszi a pénzt. De becsületemre mondom, hogy meglopnak! Majd aláírta a nyugtát és néhány szót írt a végrehajtónak, mert az iratok már nem voltak nála. Már el bocsátotta volna Saccardot, ha Méchainné eszébe nem juttatja a másik ügyet.

— Igaz, igaz, szólt Busch. Most következik a mi ügyünk, egy régi számadásunkat kell rendezned. Ezzel a Saccard iratok után nyílt, melyeket oda rákötött Saccard elé az asz-talra.

Saccard nagyon elszápadt s egyszerre előtűnt az egész multja. Az első pillanat aggodalmá-ban elvesztette a fejét s hebegve szólt: „Hon-nan tudja ön mindezt!” Azután gépiesen ismét elővette tárcáját s már csak az a gondolat élt benne, hogy megszerezze a borzasztó iratokat.

— Nincsenek költségek, ugy-e? Sok ellen-vetésem volna ugyan, de inkább magyarázga-tások nélkül fizetek, csak végezzünk.

— Mindjárt, szólt Busch s visszatolta az elébe rakott hat bankjegyet. Még nem va-gyunk készen. E nő, szólt Méchainné mutat-va, unokatestvére annak a szerencsétlen nő-nek, ki az ön erőszakoskodása következtében nyomorék lett, s ki nagy inségben és nyomor-ságban halt meg nála.

— Kár, sajnálom, de ha a szerencsétlen nő meghalt, igazán nem látom be... Mindazon-által itt a hater frank!

A TÁRSADALMI FORRADALOM.

— Irta Karl Kautsky. —

VII.

7. A TÁRSADALMI FORRADALOM FORMÁI ÉS FEGYVEREI.

Már 1891-ben az új német pártprogramról írt cikkeimben ("Neue Zeit" 1890—91. évf., 50. sz., 757. old.) utaltam arra a lehetőségre, hogy bizonyos körülmények között, ha döntő fordulat küszöbén állunk, ha hatalmas események a legnagyobb mértékben dultak fel a munkástömegeket, kiterjedt munkabeszüntések nagy politikai hatá-sekat idézhetnek elő.

Ezzel természetesen nem szeretnék az oly értelemben vett általá-nos sztrájk eszméje mellett szót emelni, a minőben azt az anarchisták és a francia szindikalisták veszik. E szerint ugyanis az volna a hiva-tása az általános sztrájk, hogy az helyettesítse a proletáriátus poli-tikai és nevezetesen parlamenti tevékenységét s azon eszközzé vál-jék, melynek hivatása volna, hogy a fennálló társadalmi rendet egy lökessel halomra döntse.

Ez balgaság. Egy általános sztrájk oly értelemben, hogy egy ország összes munkásai egy adott jelre letegyék a munkát, oly egy-értelműség és szervezethez tétel fel, mely a mai társadalomban aligha érhető el valamikor és a mely, egyszer elvére, oly ellenállhatatlan volna, hogy szüksége sem volna a generálsztrájkra. Ily sztrájk azonban nemcsak a jelenlegi társadalmat tenné lehetetlenné egy lökés-sel, hanem egyáltalán minden existenciát, a proletárokat még inkább mint a tőkéséket, tehát hibátlanul éppen abban a pillanatban kellene szükségképpen összeomlania, a melyben forradalmi hatékonyságát kezdené kifejteni.

A sztrájk mint politikai harci eszköz aligha fogja valamikor is, de semmiesetre sem belátható időben egy ország összes munkásai sztrájkjának alakját ölteni, az a feladata sem lehet, hogy a proletáriátus politikai harcának többi eszközeit helyettesítse, hanem csak az, hogy azokat kiegészítse és megerősítse. Oly időnek nézünk elébe, a mikor a munkaadó-szervezetek tulhatalmával szemben az elszigetelt, politikátlan sztrájk épp oly kilátástalan lesz, mint a kapitalistáktól függő államhatalommal szemben a munkáspártok elszigetelt parla-mentáris akciója.

Mind szükségesebb lesz, hogy mind a kettő kiegészítse egymást és összeműködésükből új erőket merítsenek.

Mint minden új fegyvernek, egy politikai sztrájkjának is meg kell előbb tanulni a használatát. Ez nem csak hogy nem az általános orvosság, a milyennek az anarchisták kikürtölték, hanem még csak nem is az a minden körülmények között csálhatatlan eszköz, a minő-nek ők maguk tekintik. Nem lehet feladatunk, hogy itt azon előfeltéte-letet megvizsgáljam, a melyek mellett használhatóbbá válik, csak a közelmúlt belgiumi eseményekre való tekintettel kívánám meg-jegyezni, mennyire sajátos módszert követel meg, mely nem egyez-tethető össze tetszés szerint más módszerekkel, nem pl. a liberálok-kal való együttműködés módszerével. Balgaság volna, ha nem akar-nók felhasználni ellenfeleink egyenlenséget és szétforgácsoltóságát. De nem szabad a liberálistól többet várni, mint a mennyit azok tehetnek. A parlamenti tevékenység terén egyik-másik rendszabály tekintetében bizonyos körülmények között nagyobb lehet az ellentét közöttük és más polgári csoportok között, mint ő közöttük és mi közöttük. Itt helyén való lehet egy összeműködés. De egy parlamenten kívüli harc valamely forradalmi horderejű követelésért nem küzdhető ki liberális segítséggel. A proletár erőnek egy ily természetű akció-nál liberális szövetséggel való megerősítésének szándéka egyértelmű a használt fegyverek egyikének a másik által való eltempításával. A politikai sztrájk tisztán proletár harci eszköz, mely csak ott oly harc-ban alkalmazható, melyet a proletáriátus egymaga folytat, mely tehát első sorban jón tekintetbe a polgári társadalom egésze ellen folytatott harcban. Így értelemben véve talán a legforradalmibb a proletáriátus összes fegyverei között.

E mellett kifejlődhetnek a harcnak még egyéb eszközei és mód-zerei is, melyeket ma még csak meg sem álmodhatjuk. A társadalmi harc módszereinek és szerveinek egyrészt, másrészt irányának fel-mérése között fennáll még épen az a különbség, hogy az utóbbi el-nevetileg előre kiküthető, míg az előbbieket a gyakorlati férfiak eremtik meg és csak utólag képezik az elméleti emberek megfigye-lésének tárgyait, kik azokat a további fejlődés szempontjából való

lyesen tette, hogy a munkásmenhelyben he-gyelyezte el, hogy a legnagyobb piszkótló meg-istuljon. De kiveszük majd onnan és tanít-atni fogjuk... Holnap meglátogatom, ha csak nem leszek nagyon elfoglaltva.

Másnap ülés volt; eltelt két nap, majd az egész hét a nélkül, hogy Saccardnak csak egy percnyi ideje lett volna. December első nap-jaiban az árfolyam kétezer hetszázra emel-kezt. A legrosszabb a dologban az volt, hogy a nyugtalanító hírek dacára a hausse örült gyor-sasággal fokozódott. Saccard már csak győzel-mének tulzott mámorában élt. Mindazonáltal elég ravasz volt és tudta, hogy az aláasott ta-laj lábai alatt bedőléssel fenyeget. Különösen bántotta az a körülmény, hogy Gundermann mellett még más eladók is sejtett, árulókat, kik bizalmukban megrendítve, átmentek az el-lenségek táborába. Egy nap, mikor Saccard Ka-rolina asszony előtt kifejezte elégedetlenségét, ez végre azt hitte, hogy meg kell vallania min-dent.

Tudja meg, barátom, hogy most adtam el utolsó ezer részvényünket, kétezerhatszsz frankjával.

— Ön adott el! Ön! Oh Istenem! — kiál-tott Saccard megemissióval, mintha a legru-tabb árulást látta maga előtt. — Tehát ön győ-zött le, ön rejtőzött a sejtett ellenség alatt? Az ön részvényeit kellett visszavásárolnom!

December 17-ike után az árfolyam kétezer-nyolcszázra, majd kilencszázra emelkedett. De-cember 21-én, a tömegnek örült izgatottsága közepette, kikiáltották a háromezerhuszat. Nem sokára elterjedt a hír, hogy Gundermann, meg-szokott óvatossága dacára, fettenetes kocká-zatba bocsátkozott; hónapok óta támogatta a contreminet s a hausse emelkedésével veszte-ségei óriási ugrásokban emelkedtek; arról su-gtotak, hogy nyakát s lábát szegheti. E válsá-gos percben, a mikor Saccard a hatalom csu-

jelentőségüket megvizsgálják. Szakszervezetek, sztrájkok, részvény-társaságok, trustok stb., mind a praxis szüleit, nem az elméleti. E téren pedig még nem egy meglepetés várhat reánk.

A politikai fejlődés siettetésének és a politikai hatalom birtoká-nak a proletáriátus kezére játszásának egy eszköze lehet a háború is. A háború már gyakran bizonyult igen forradalmi tényezőnek. Vannak történelmi helyzetek, melyekben egy forradalom szükséges a társa-dalom továbbhaladása szempontjából, a forradalmi osztályok azonban gyöngébbek, hogysen az uralkodó hatalmakat képesek volnának meg-dönteni. Nem szabad a forradalom szükségességében oly értelemben hinni, mintha a feltörekvő osztályok a kellő pillanatban e célra a kellő erővel is rendelkezének. Sajnos, a világ nincs ily célszerűen berendezve. Vannak helyzetek, melyek okvetlenül megkövetelik, hogy egy uralkodó osztályt egy másik váltson fel, az első azonban mind amellet is az utóbbit állandó elnyomásban tudja tartani. Ha ez az állapot tulsoká tart, akkor elzüllik és szétbomlik az egész társadalom. Igen gyakran azonban ily helyzetben egy háború végzi ezen feladatot, mely a feltörekvő osztálylyal nem bír. Két módon történhetik ez: Háborút nem lehet folytatni a népesség egész erejének megfeszítése nélkül. Ha mely meghasonlás van a nemzetben, akkor a háború arra kényszeríti az uralkodó osztályt, hogy a feltörekvőnek engedelmis-éget tegyen, azt a közügyekben érdekeltté tegye s ekként számára oly hatalmat jöztositson, melyet háború nélkül nem ért volna el.

Ha az uralkodó osztály ily áldozatra nem képes, vagy arra már nincs ideje, akkor a háború egykönnyen vezethet vereségre kifelé, mely aztán a belső összeomlást vonja maga után. Megdönt egy ural-mat, mely a hadseregben látja leghatásosabb támaszát, a mennyiben azt megtöri.

Így jelentkezett gyakran bizonyos körülmények között a háború mint egy bár brutális és vésthozó, de hatásos eszközként ott, hol a többi eszköz hiábavalónak bizonyult.

A német burzsoázia pl. Európa gazdasági súlypontjának az At-lanti Óceán partvidékeire való áthelyezése, valamint a harmincéves háború és következményei folytán sokkal inkább el volt gyöngyítve, hogysen saját erejéből dönthette volna meg a feudál-abszolutizmust. A napoleoni háborúk és aztán a Bismarck-éra alatti háborúk által szabadult meg tőle. Az 1848-as végrendeletet egyáltalán az ellenforra-dalmi hatalmak háború hajtották végre, a mint ez már többször beigazolást nyert.

Ma a külső és belső ellentétek hasonló periódusához jutottunk el, mint az ötvenes és hatvanas években. Megint nagy tömege a gyűlköny eszközöknek van felhalmozva. Mindinkább hatalmasab-bakká lesznek a belső és külső politika azon problémái, melyeket meg kell oldani; de az uralkodó osztályok és pártok egyike sem mer megoldásukra vállalkozni, mert ez nem volna lehetséges nagy rá-zkódások nélkül és ettől óvakodnak, mert tudják értékelni a prole-táriátus óriási hatalmát, melyet minden nagyobb rázkódítás meg-szabadíthat kötelekeitől.

Rámutatam már a belső politikai élet elposványosodására, mely a parlamentárismus fokozódó süllyedésében találja legfeltűnőbb ki-fejezését. De ezzel a belső elposványosodással karöltve halad az euró-pai külpolitika elposványosodása is. Minden erőly politikától félnek, mely esetleg nemzetközi bonyodalomhoz vezetne, nem a háború erkölcsileg való elvetéséből, hanem azon forradalomtól való félelem miatt, melynek ez előfutára volna. Ezért a mi uralkodóink összes államférfiúi okossága nemcsak befelé, hanem kifelé is abban áll, hogy minden kérdést lehetőleg kitoljon, s a megoldatlan problémák tömegét halmozza. Ennek köszönhető, hogy még mindig létezik egy sereg állam, melyet egy tetterős, forradalmi nemzedék már egy félszázad előtt itélt halálra, fennáll még Ausztria, Törökország; és másrészt hasonló okból teljesen megszünt a polgárság érdeke egy független lengyel nemzeti állam tekintetében is.

Azonban a válságok e tüzhelyei nem hamvadtak el, mindennap újabb fellángolhatnak, hasonlóan a martiniquei Mont Pelée-hez és pusztító háborukat tüzelhetnek fel. Maga a gazdasági fejlődés is me-gteremt a krízisek új fészkeit és válságokokat, új surlódási felületeket és háborus bonyodalom indító okait, a mennyiben az uralkodó osz-tályokban felkelti a mohó vágyat a piacok monopolizálása, tengeren-tuli területek meghódítása után és az ipari kapitalisták békülékeny gondolkodás módja helyébe a pénzember erőszakoskodó gondolkodását helyezi.

(Folyt.köv.)

KILENCEDIK FEJEZET.

Az évi zárlat s a december havi végelszámó-lap napján a nagy tözsde terem már féligyör-zsülvola volt. A hetek óta növekvő érjedés a döntő küzdelemre vezetett, melyben a leendő döntő csata dübörgése volt hallható. Moser baissier, ki még aggodóbb és sárgább volt, mint máskor, Pillerault haussierhez ment s megszó-lította, de hangosan kellett beszélnie, mert a hangok nagy zürzavarában társa egyetlen szavát sem értette volna meg.

— Tudja-e már, hogy miről suttognak?... Azt beszélnek, hogy áprilisban háború lesz... Más vége nem lehet a hatalmas készülődés-nek. Németország nem akar időt engedni nekünk, hogy a kamara által engedélyezett új ka-tonai törvényt alkalmazzassuk. Aztán meg az is; nem tiszta örültsé-g, hogy az Universelle most már háromezerharmincon áll?

— Vagy uez, most már értem! — kiáltott Pillerault és odalépet Moserhez, így szólt: — Tudja mit, kedvesem? Ma háromezerhatszven-nel leszünk a zaráróg... Mind agyon leszte-k tiporva, én zandor ezt!

— És most jött be a híres Amadieu, ki még mindig a bizonyos Salfis bányákon élőködött, melyeknek részvényeit akkor merő véletlen-ségből megvásárolta tizenöt frankjával és ti-zenöt millióért adta el. Most minden szavesték és az ő tanácsa szerint játszottak.

(Folytatása következik.)

